

GÖKHAN DUMAN

“EN ALTTAKİLER”İ ANLAMAK

UNDERSTANDING “LOWEST OF THE LOW”

“Ben hala, bir yabancıyım, günlük aşçılamalarla, dışmanlıklarla ve kinle nasıl baş ettiğimi bilemiyorum. Ama şimdi, neler çektiğimi ve bu ülkede insanların aşçılamamın nereye kadar gittiğini biliyorum.” (Günter Wallraff)

Alman gazeteci Günter Wallraff Türkçe’ye *En Alttakiler* ismiyle çevrilen *Ganz Unten* kitabında böyle söylüyordu. Bir yabancı olarak dilini, kültürünü bilmediği bir ülkede çalışmanın, yaşam mücadelesi vermenin zorluklarını en yakından görmüştü. Ona bu sözleri söyleten ise içinde doğup büyüdüğü Almanya’ydı.

Göçmenleri göçmenlerden dinlemek sanki *Âdem’le Havva*’dan beri anlatılagelen ve sonu hep hüznü biten bir hikâyeyi sürekli olarak dinleyip durmak gibi... Anayurttan uzaklaşmak, yabancı olduğu yeni hayata tutunmak ve ayakta kalmak... Farklı zamanlarda, farklı coğrafyalar da olsalar da göçmenlerin kaderleri hep ortak. Fakat onların hikâyelerini başkalarından dinlemek bize başka pencereler aralayabilir. Bunu geçmişte deneyenler oldu ve göçmenlerin hikâyelerine burun kıvrıran binlerce insanı inandırmayı başardılar. Seçtikleri yol sıra dışıydı. Göçmenleri anlayabilmek ve anlatmak için “onlar gibi olmayı” deneyeceklerdi.

“I am yet to comprehend how a foreigner can cope the daily insults, hostility and hatred. But now I know what these people have been through and to what extent humiliation can reach in this country.” (Günter Wallraff)

German journalist Günter Wallraff wrote the excerpt above in his book *Ganz Unten*, which was translated into Turkish as *“En Alttakiler”*. He experienced the difficulties that working and struggling in a country, whose language and culture is foreign to you, bring at first hand. What made him say these words was Germany, where he was born and raised.

Listening to immigrants from immigrants is like listening to a story that has always been told since Adam and Eve and ended very sadly... Moving far away from their homeland, trying to keep up with the new and foreign life, and standing on their own feet...different times, different places, different immigrants, but same old fate. But listening to their stories from others can open up new windows for us. There have been people who have tried this in the past, and they have succeeded in convincing thousands of people who didn't believe in stories of immigrants. The path they chose was unusual. They would try to be like them to understand and explain the immigrants.

Danimarka'nın en çok satan BT gazetesinin muhabiri Erik Alexander 1971 yılında cesurca bir karar aldı. Göçmen işçilerin yaşam şartlarını anlayabilmek için onların arasına karışacaktı. Saçlarını boyattıktan ve kıvrıkcık yaptırdıktan sonra 23 Türk işçisinin yaşadığı pansiyona yerleşti ve burada onlarla birlikte 14 gün yaşayarak izlenimlerini yayınladı.

"En pis pansiyonlardan birinde benden 1500 kron depozito, 300 kron aylık ücret aldılar. Bu para birinci sınıf otelde konaklama parasıydı. Günlük konforum ise en pis yerlerle kıyaslanamayacak kadar kötü oluyordu. Arkadaşımı misafir etmek istedim pansiyon sahibi kovdu. Yemek pişirmek istedim, depozitoma el koydu. Hiç nedensiz karakola götürülüp ifadem alındı. 23 Türk işçisi ise gerçekten çok kötü şart altında yaşamaya gayret ediyordu. İnsanca yaşamak yasaklanmıştı sanki burada. 14 gün sonra pansiyon sahibesi hiçbir sebep olmaksızın beni kapı dışarı etti. Depozitoma el koydu. Bu yeni işçi bulup üzerlerinden para kazanmak için süreklî yaptıkları bir uygulamaymış. Danimarkalılar bütün yabancılara Türk işçisi nazarında bakıyorlar. Ben İrlanda'da iç savaşın en şiddetli günlerinde buldum ama Danimarka'da Türk işçisi olarak yaşamak benim için katbekat daha korkunç oldu."

Günter Wallraff ise benzer bir yöntemle Almanya'da misafir işçi olarak yaşayan Türklerin nasıl şartlarda yaşadığı, çalıştıklarını araştırmaya karar verdi. 1983 yılında siyah peruk ve koyu renk lenslerle bir Türk işçisi kılıfına giren Wallraff ismini

The journalist from Denmark's best-selling newspaper BT Erik Alexander made a bold decision in 1971. He would mingle with migrant workers to understand their living conditions. After having his hair dyed and curled, he settled in the hostel where 23 Turkish workers lived and stayed with them for 14 days and published his impressions.

"In one of the filthiest hostels, they made me pay me a deposit of 1500 DKK and 300 DKK for one month. This amount is equal to the fee of a first-class hotel stay. My daily comfort was even worse than the dirtiest places I could think of. When I wanted to have guests over my place, the owner fired me. I wanted to cook that they confiscated my deposit. I was taken to the police station for no reason and made to testify. 23 Turkish workers were trying to live in really bad conditions. It was as if living like a human being was forbidden here. 14 days later the landlady kicked me out for no reason. She confiscated my deposit. Later, I found out that it was a practice they used to find new workers and earn money on them. The Danish people consider all foreigners as Turkish workers. I have been in the most severe days of the civil war in Ireland, but living as a Turkish worker in Denmark has been way more terrible for me."

Günter Wallraff decided to investigate the conditions of the Turks living in Germany as a guest worker in a similar way. In 1983, Wallraff disguised as a Turkish worker with a black wig and dark lenses and changed his name to Ali Sınırlıoğlu. As

Ali Sınırlıoğlu olarak değiştirdi. Ali olarak iki yıl boyunca ağır sanayi fabrikalarından, restoranlara kadar birçok farklı sektörde çalıştı. Ali kılığındaiken ayrımcılığa ve hakarete uğradı, saçına sigara atıldı, üzerine bira boşaltıldı ve ağır hastalıklar geçirdi. Kendi vatandaşlarının yabancılara karşı ne kadar acımasız, duyarsız olduklarını fotoğraflarla ve ses kayıtlarıyla belgelendirdi. Yayınladığı kitap milyonlarca satarak rekor kırdı.

"Pis İşlerde Çalışırım"

Wallraff ilk iş olarak gazeteye ilan vererek başladı. İlanda şöyle yazıyordu: "Sağlam, yapılı Türk işçi iş arıyor. Ağır ve pis işlerde çalışırım. Ücret önemli değil." Ardından kendisini kralık işçi tedarik eden bir firmaya kaydettirdi. O dönem, taşeron olarak çalışan firmalar kendilerinde kayıtlı olan işçileri başka firmalara kiralyorlardı. Ali, çoğu yabancı olan işçilerin insan sağlığı için çok gerekli olan kask ve maske gibi sağlık araç ve gereçleri olmaksızın çalıştırıldığına şahit oldu. Ücretlerde de büyük bir adaletsizlik söz konuydu. Taşeron firma, fabrikanın ödediği 52 marklık saat ücretinin 25 Mark'ını alıyor, zincirin son halkası olan Ali'ye bu paranın sadece 9 Mark'ını ödüyordu. Üstelik Ali'nin sağlık ve sosyal sigortası da ödenmiyordu.

"İşyerinde maske, eldiven gibi şeyler Türk işçilerden daha değerliydi, bu eşyalar onlardan her zaman esirgenirdi."

Ali, he worked in many different sectors from heavy industry factories to restaurants for two years. In the guise of Ali, he faces discrimination and insult, cigarettes were thrown into his hair, beer was poured over him, and he suffered from severe illness. He documented how cruel and insensitive his own citizens were towards foreigners through photographs and audio recordings. His book sold millions and broke records.

"Pis İşlerde Çalışırım"

Wallraff started by placing following advert in newspaper: "Foreigner, strong, seeks work of any kind, including heavy and dirty jobs, even for little money." then he enrolled in a firm providing job for temporary workers. At that time, firms working as subcontractors rented workers registered there to other companies. Ali witnessed that most of the foreign workers were employed without types of equipment such as helmets and masks, which are essential for human health. There was also a great injustice in wages. The subcontractor received 25 Marks of the 52 Marks, the hourly price paid by the factory, and paid only 9 Marks to Ali, the last link in the chain. Moreover, Ali's health and social insurance were not paid at all.

"In the workplace, things like masks and gloves were more valuable than the Turkish workers, and these things were never given to them."

Ali iki yıl boyunca Türk işçilerin nasıl şartlarda çalışmak zorunda olduklarına tanıklık etti. Yabancı işçilerin radyasyon tehlikesi olan işlerde dahi nerdeyse korumasız olarak çalıştıklarını gördü. Özellikle ilaç, enerji ve maden sektöründe çalıştırılan Türk işçilerin kendi değimiyle "kobay" olarak kullandıklarını gözlemledi. Wallraff, iş hayatı dışında günlük hayat içerisinde de çeşitli zorluklarla karşılaştı. Aşağılamalar, ırkçı davranışlar ve hakaretler günlük hayatın bir parçasıydı. Kitapta da anlattığı gibi bir Almanya-Türkiye futbol karşılaşmasında, Almanlar lehine tezahürat yapmasına rağmen, görünümü yabancı olduğu için, "Türkler defolun", "Almanya Almalanıdır" gibi düşmanlıklara maruz kaldı.

"Bir inşaat firmasında işe başlıyorum. Bana buyrulana ilk iş, öteki işçilerden farkımı ortaya koyuyor. Öyle ya yerimin neresi olduğunu başından bilmeliyim! Helalar temizlenecekmiş! Görevim işçilerin kullandığı en az 1 haftadır tıkalı alan helaları temizlemek. Dizlerime kadar dışkıının içerisindeyim. Şef bağıyor: 'Kovayı küreği al, temizle şurayı fazla sallanma' 'Helada inanılmaz bir koku var, işin sırf eziyet olsun diye verildiği belli. Ustabasına gidip boruların tıkanık olduğunu, tesisatçıların benden önce boruyu temizlemeleri gerektiğini söylüyorum. Bana 'Sen işine bak, düşünmeyi eşeklere bıraksan iyi edersin, ne de olsa onları kafaları daha büyüktür' diyor. Pekâlâ! Elimde kova-kürek hela temizlerken girip çıkarlar da oluyor. İki Alman laflıyor: 'Dişıyla, çişten daha kötü kokan nedir biliyor musun? Türkler' diye gürlüyor. Bir başkası da Türk olduğumu öğrenince benim duygularımı paylaşmaya çalışıyor: 'Hep aynı! Bizim pisliğimizi sizlere temizletiyorlar! Aynı işi bir Alman'a yaptırılmazlar.'

For two years, Ali witnessed under what circumstances Turkish workers had to work. He found out that foreign workers were employed almost unprotected, even in jobs with radiation hazards. In particular, he observed that Turkish workers employed in the pharmaceutical, energy, and mining sectors were, used as "guinea pigs" as he put it. In addition to his work life, Wallraff faced many challenges in everyday life. Humiliation, racism, and insults were a part of his everyday life. Although he cheered for the Germans in a Germany-Turkey football game, as told in the book, people yelled: "Turks, get out!", "Germany belongs to Germans" as him due to his appearance.

"I'm starting a job at a construction company. The first job I've been given shows the difference between me and the other workers. After all, I should know where I belong! They say washrooms will be cleaned! My job is to clean the clogged closets used by the workers for at least 1 week. I'm in feces up to my knees. The chef shouts: 'Take the shovel and the bucket, Don't stall!' There is an incredible smell in the toilet; it is obvious that the job is given just to grind out. I tell your foreman that the pipes are clogged and the plumbers should clean the pipe before me. He says to me: 'mind your own business, leave thinking to donkeys, after all, their heads are bigger.' 'All right! While I am cleaning the toilet with a bucket and a shovel, people go to the toilet. Two Germans chatting, one roars: 'Do you know what smells worse than pee and feces? The Turks'. When another person learns that I am Turkish, he tries to share my feelings: 'It's always the same! They're making you clean up our mess! They can't make a German do the same job. '"

En Altakiler 1985'te yayımlandı

Günter Wallraff iki boyunca yaşadıklarını, gördüklerini En Altakiler kitabında toplayarak 1985 yılında yayınladı. Kitap başta Almanya olmak üzere birçok ülkede büyük ilgi gördü. Daha sonra Türk arkadaşlarıyla olan ilişkilerini kesmedi. Yabancılarla Yardım Fonu adı altında bir fon oluşturarak işçilere destek olmaya çalıştı. 1986 yılında En Altakiler kitabının belgeselini çekti.

Wallraff'a neden kılık değiştirerek böyle bir çalışma yaptığı sorulduğunda ise şöyle cevap verdi: "Toplumun maskesini indirmek için maske takmak zorundaydım."

Hem Alexander'ın hem de Wallraff'ın yaptığı çalışmalar göçmenleri anlamak adına kıymetli çalışmalar olarak kayıtlara geçti. Ancak öte yandan kendimize şu soruyu sormamıza da neden olduklar: Göçmenleri anlayabilmek için maske takmak şart mı?

He Published Lowest of The Low in 1985

Günter Wallraff published his experiences and observations in two years in Lowest of the Low and published it in 1985. The book attracted great interest in many countries, namely in Germany. Later, he did not break his connections with his Turkish friends. He tried to support the workers by creating a fund called Foreign Aid Fund. In 1986, he made the documentary on the book Lowest of the Low.

When Wallraff was asked why he carried out this work in disguise, he replied: "I had to wear a mask to unmask society."

Both Alexander's and Wallraff's works were recorded as valuable works for understanding immigrants. But on the other hand, they also caused us to ask ourselves: Is it necessary to wear a mask to understand immigrants?

"Ben İrlanda'da iç savaşın en siddetli günlerinde bulundum ama Danimarka'da Türk işçisi olarak yaşamak benim için katbekat daha korkunç oldu."

"I have been in the most severe days of the civil war in Ireland, but living as a Turkish worker in Denmark has been way more terrible for me."

